

مدرنیسم در سینما

سینمای هنری اروپا (۱۹۵۰-۱۹۶۰)

آندراش بالینت کووایچ
مترجم: محمدرضا سهرابی

۱۳۹۹

سرشناسه: کواج، آندراش بالینت.
 عنوان و نام پدیدآور: مدرنیسم در سینما؛ سینمای هنری اروپا (۱۹۵۰ - ۱۹۸۰) / آندراش بالینت کواج؛
 مترجم: محمدرضا سهرابی.
 مشخصات نشر: تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۹.
 مشخصات ظاهری: بیست و هشت، ۶۷۷ ص.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۶-۹۶۵-۷
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
 یادداشت: عنوان اصلی: Screening Modernism: European Art Cinema, 1950-1980, c2007.
 عنوان دیگر: سینمای هنری اروپا (۱۹۵۰ - ۱۹۸۰).
 عنوان دیگر: اکران مدرنیسم.
 موضوع: سینما -- اروپا -- تاریخ.
 موضوع: Motion pictures -- Europe -- History.
 موضوع: تجدیدگرایی (زیبایی‌شناسی) -- اروپا.
 موضوع: Modernism (Aesthetics) -- Europe.
 شناسه افزوده: سهرابی، محمدرضا، ۱۳۴۷ - مترجم.
 رده‌بندی کنگره: PN ۱۹۹۳/۵
 رده‌بندی دیویی: ۷۹۱/۴۳۰۹۴
 شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۶۵۲۴۹

مدرنیسم در سینما

سینمای هنری اروپا (۱۹۵۰ - ۱۹۸۰)

نویسنده: آندراش بالینت کواج

مترجم: محمدرضا سهرابی

چاپ نخست: ۱۳۹۹

شماره نسخه: ۱۰۰۰

حروفچینی و آماده‌سازی: انتشارات علمی و فرهنگی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشر ملی و فرهنگی کتیبه

حق چاپ محفوظ است

انتشارات
 علمی و فرهنگی

اداره مرکزی و مرکز پخش: خیابان نلسون ماندلا (افریقا)، چهارراه حقانی (جهان کوهان)، کرجه

کمان، پلاک ۲۵؛ کدپستی: ۱۵۱۸۷۳۳۱۳؛ صندوق پستی: ۹۶۴۷ - ۱۵۸۷۵؛ تلفن اداره مرکزی:

۸۸۸۸۰۱۵۱ - ۸۸۷۷۴۵۶۹؛ فکس: ۸۸۷۷۴۵۷۲؛ تلفن مرکز پخش: ۸۸۸۸۰۱۵۲؛ فکس: ۸۸۸۸۰۱۵۱

آدرس اینترنتی: www.elmifarhangi.ir info@elmifarhangi.ir

وبسایت فروش آنلاین: www.elmifarhangi.com

فروشگاه مرکزی (پرنده آبی): خیابان نلسون ماندلا (افریقا)، بین بلوار گلشهر و ناهید، کوچه گلفام،

پلاک ۷۲؛ تلفن: ۳-۲۲۴۱۴۰

فروشگاه یک: خیابان انقلاب، روبه‌روی در اصلی دانشگاه تهران؛ تلفن: ۱۶-۶۶۹۶۳۸۱۵ و ۶۶۴۰۰۷۸۶

فروشگاه دو: میدان هفت‌تیر، خیابان کریمخان زند، بین قائم مقام فراهانی و خردمند، پلاک ۱۳؛

تلفن: ۷-۸۸۳۴۳۸۰۶

فهرست مطالب

فهرست تصاویر.....	پانزده
مقدمه مترجم.....	نوزده
مقدمه نویسنده.....	بیست و سه

بخش اول: مدرن چیست

فصل اول: نظریه پردازی مدرنیسم.....	۳
مدرن.....	۴
مدرنیسم.....	۸
آوانگارد.....	۱۱
سینما و مدرنیسم: نخستین مواجهه.....	۱۵
شکل گیری فیلم هنری.....	۲۱
سینمای هنری مدرنیستی و جنبش آوانگارد.....	۳۱

فصل دوم: نظریه های مربوط به تمایز کلاسیک / مدرن در سینما.....	۴۱
---	----

۴۳	تحلیلگران سبک
۴۸	تکامل گرایان
۵۱	سینمای مدرن و دلوز
۵۷	مدرنیسم، پروژه‌ای ناتمام

بخش دوم: فرم‌های مدرنیسم

۶۵	فصل سوم: سینمای هنری مدرن: سبک یا جنبش؟
۷۳	فصل چهارم: روایت، در سینمای مدرن
۸۱	فیلم‌های مدرن کلاسیک در مقابل فیلم‌های هنری مدرنیستی
۸۸	بیگانگی فرد انتزاعی
۹۱	«فرد» در سینمای مدرن چیست؟
۹۶	نقش شانس
۱۰۸	روایت گشوده‌پایان
۱۰۹	الگوهای روند روایت: خطی، مدور، مارپیچ
۱۱۵	فصل پنجم: ژانر در سینمای مدرن
۱۱۸	ملودرام و مدرنیسم
۱۲۲	پی‌نوشت: سارتر و فلسفه نیستی
۱۳۶	یک ملودرام مدرن: کسوف (۱۹۶۲) ساخته آنتونیونی
۱۳۹	سایر ژانرها و عناصر تکرارشونده پیرنگ
۱۴۰	تحقیق
۱۴۳	سرگردانی / سفر
۱۴۴	سفر ذهنی

۱۴۸	سال گذشته در ماری‌ین‌باد: ابهام در روایت
۱۵۷	درام فضاییسته
۱۶۲	هجو / نقیضه ژانر
۱۶۵	مقالهٔ فیلمی

۱۷۱	فصل ششم: الگوهای فرم‌های مدرن
۱۷۴	شکل‌گدی اولیه: تداوم و عدم تداوم
۱۸۲	تداوم افراط
۱۸۵	زمان تبلیغی: سال گذشته در ماری‌ین‌باد
۱۸۷	عدم تداوم افراط
۱۸۸	فرم گسیخته مطابق با نظر گذار
۱۹۳	فرم سریالی

۱۹۹	فصل هفتم: سبک‌های مدرنیسم
۲۰۰	سبک‌های مینی‌مالیستی
۲۰۱	سبک برسونی
۲۰۸	ذهنیت‌گرایی انتزاعی و «مدل»
۲۱۱	برسون و پیروانش
۲۱۲	مینی‌مالیسم تحلیلی: سبک آنتونیونی
۲۱۲	چشم‌انداز روحی؟
۲۱۸	تداوم
۲۲۲	آنتونیونی و پیروانش
۲۲۹	مینی‌مالیسم بیان‌گرانه

فصل هشتم: سبک‌های ناتورالیستی ۲۳۹

پسانتورنالیسم ۲۴۰

سینما حقیقت ۲۴۲

سبک «موج نو» ۲۴۵

فصل نهم: سبک‌های تزینی ۲۴۹

فصل دهم: سبک‌های تئاتری ۲۷۳

فصل یازدهم: پایان مدرن سینمای مدرن ۲۸۹

شجره‌نامه سینما مدرن ۳۰۰

بخش سوم: ظهور مدرنیسم (۱۹۴۹-۱۹۵۸)

فصل دوازدهم: خودارجاعی انتقادی یا تند مؤلف ۳۰۹

تولد مؤلف ۳۱۱

اشکال تاریخی خودارجاعی ۳۱۹

ظهور خودارجاعی انتقادی: زندان ساخته بر گمان ۳۲۴

خودارجاعی و انتزاع: سینمای مدرن و رمان نو ۳۳۰

فصل سیزدهم: بازگشت سبک تئاتری ۳۳۹

درام انتزاعی ۳۴۴

فصل چهاردهم: بی‌ثبات کردن فیولا ۳۴۹

روایت خارج از تصویر ۳۵۲

۳۵۳.....	فروپاشی روایت کلاسیک: فیلم نوآر و مدرنیسم
۳۵۵.....	جایگزین های فیولا: هیچکاک
۳۵۹.....	روایت ذهنی جایگزین: راشومون

۳۶۳.....	فصل شانزدهم: جایگزینی برای فرم کلاسیک: نورثالیسم و مدرنیسم
۳۶۵.....	یان نورثالیسم
۳۶۷.....	مدرنیسم در داستان یک عشق: تلاقی نورثالیسم و فیلم نوآر
۳۷۴.....	روبلینی: «جزء نورثالیستی»

بخش چهارم: تاریخچه سینمای مدرن (۱۹۵۹-۱۹۷۵)

۳۹۳.....	فصل شانزدهم: دوره رمانتیک (۱۹۶۱-۱۹۵۹)
۳۹۵.....	نورثالیسم: مرجع
۴۰۳.....	اروپای شرقی: از رئالیسم سوسیالیستی تا نورثالیسم
۴۰۶.....	قهرمان گرایی در مقابل مدرنیسم
۴۱۰.....	یژی کاوالروویچ: اولین مؤلف لهستانی مدرن
۴۱۶.....	سال ۱۹۵۹
۴۲۰.....	فرم های مدرنیسم رمانتیک
۴۲۱.....	ژانر و روایت در سال های آغازین
۴۲۲.....	صدا و تصویر
۴۳۱.....	پس زمینه و پیش زمینه
۴۳۳.....	از هیروشیما تا ماری پین باد: مدرنیسم و سینمای نخبگان
۴۳۹.....	نظام تولیدی «سینمای نو»

۴۴۵.....	فصل هفدهم: مدرنیسم تثبیت شده (۱۹۶۲-۱۹۶۶)
----------	--

۴۴۵..... اروپای غربی حدود سال ۱۹۶۲.....

۴۵۵..... فیلم برجسته سال ۱۹۶۲: هشت و نیم فلینی.....

۴۶۴..... اروپای مرکزی.....

۴۶۷..... رئالیسم گروتسک چکسلواکی.....

۴۷۱..... «تجربه اروپای مرکزی».....

۴۷۵..... یانچو و سبک تزینی.....

۴۸۵..... خلاصه.....

۴۸۹..... فصل مجلد دوم: سال ۱۹۶۶.....

۴۹۵..... تنهایی مؤلف.....

۵۰۷..... فصل نوزدهم: مدرنیسم سیاسی (۱۹۶۷-۱۹۷۵).....

۵۰۸..... سال ۱۹۶۸.....

۵۱۵..... مدرنیسم مفهومی: دنیای نوی مؤلف.....

۵۱۸..... بازسازی واقعیت.....

۵۲۸..... ضد سینما: روایت به عنوان گفتمان بی واسطه مؤلف.....

۵۳۵..... فیلم، ابزاری برای کنش سیاسی مستقیم.....

۵۴۰..... گفتمان تمثیلی.....

۵۴۲..... تنورما.....

۵۴۸..... اساطیر شخصی مؤلف.....

۵۵۳..... خودانتقادی مدرنیسم سیاسی: فیلم شیرین.....

۵۵۶..... خلاصه.....

۵۵۷..... فصل بیستم: «مرگ مؤلف».....

۵۶۲..... پایان مدرنیسم: آینه

۵۶۵..... آینه و ساختار سریالی

۵۷۳..... ناپدید شدن پوچی

۵۸۳..... پوست‌ها

۵۹۳..... بی‌نهایت‌ها

۶۴۵..... کتاب‌شناسی

۶۴۹..... فهرست اعلام

مقدمه مترجم

یکی از خلأهایی که سال‌هاست در بازار کتاب ایران به چشم می‌خورد، نبود کتاب‌هایی است که به نحوی عمیق و جامع به موضوعاتی، از قبیل مفاهیم، ژانرها، جنبش‌ها و شبکه‌های سینمایی، پرداخته باشند. کتاب حاضر - که یکی از بهترین منابع در زمینه مدرنیسم در سینماست - به این امید ترجمه شده است که بتواند قدری از این خلأ را پر کند.

نویسنده این کتاب، آندراش بالینت کروان^۱، منتقد فیلم و استاد دانشگاه ایالتی ای^۲ بوداپست مجارستان است که در آنجا دروسی همچون تاریخ سینمای مدرن، تحلیل فیلم و نظریه سینما را تدریس می‌کند. نویسنده در این کتاب ابتدا به تاریخچهٔ پیشینهٔ اصطلاح «مدرن» می‌پردازد و بعد با استناد به مدارک تلاش می‌کند نحوهٔ ظریف مفاهیم و اصطلاحاتی، مانند «مدرن»، «مدرنیته»، «مدرنیسم»، «مدرنیست» و «آوانگارد» را که بعضاً هم‌پوشانی دارند، روشن کند. پس از آن به چگونگی رابطهٔ بین مدرنیسم و سینما می‌پردازد. سپس نحوهٔ

1. Andras Balint Kovacs

2. ELTE

شکل‌گیری سینمای هنری مدرنیستی و چگونگی ایجاد جشنواره‌های مهم سینمایی را شرح می‌دهد.

در ادامه ضمن توضیحات مبسوطی در مورد فرم‌ها، ژانرها، الگوها و سبک‌های مدرنیستی، مثال‌هایی از فیلم‌سازان مشهوری همچون کارل تئودور درایر^۱، روبر برسون^۲، اینگمار برگمان^۳، میکال آنجلو آنتونیونی^۴، لوییس بونوئل^۵، فدریکو فلینی^۶، پی‌یر پائولو پازولینی^۷ و ژان-لوک گدار^۸ ارائه می‌کند. یکی از نکات چشمگیر در کتاب حاضر این است که نه‌تنها به بخشی از اروپا، بلکه به تمامی بخش‌های آن توجه داشته است؛ به طوری که مثلاً صفحات بسیاری را به بحث درباره سینمای اروپای شرقی، فیلم‌سازیانی مانند آندری تارکوفسکی^۹، میکلوش یانچو^{۱۰}، میشل فوکس^{۱۱} و یژی کاوالروویچ^{۱۲} اختصاص داده است.

این کتاب با نگاهی عمیق و همه‌جانبه، ضمن بررسی تاریخی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و هنری نحوه شکل‌گیری و تکامل مدرنیسم در سینما، بحث‌های تئوریک و فلسفی مهمی را نیز ارائه می‌کند و از این رهگذر به نظریات فیلسوفان بزرگی مانند نیچه، سارتر، بارت و دلوز می‌پردازد. علاوه بر این، به شکل گسترده‌ای به ارتباط میان مدرنیسم و پسامدرنیسم در سینما، تأثیرات متقابل این دو بر یکدیگر و تفاوت این دو - به خصوص از نظر ساختار و روایت - می‌پردازد و چگونگی شکل‌گیری پسامدرنیسم - پرداخته است.

در مجموع، این کتاب به طریقی نوشته و تدوین شده است که بینشی عمیق و گسترده به مقوله مدرنیسم و سینما در ذهن خواننده ایجاد

1. Carl Theodor Dreyer

3. Ingmar Bergman

5. Luis Buñuel

7. Pier Paolo Pasolini

9. Andrei Tarkovsky

11. Milos Forman

2. Robert Bresson

4. Michelangelo Antonioni

6. Federico Fellini

8. Jean-Luc Godard

10. Miklos Jancso

12. Jerzy Kawalerowicz

می‌کند؛ لذا این کتاب منبع بسیار مناسبی برای پژوهشگران و دانشجویان سینما و البته هر خواننده دیگری است که به طور جدی مباحث سینمایی را دنبال می‌کند.

در انتها لازم است به این نکته اشاره کنم که در ترجمه نام فیلم‌ها تلاش کرده‌ام از صحیح‌ترین و در عین حال شناخته‌شده‌ترین معادل‌ها استفاده کنم؛ مگر در مواردی که معادل‌های ارائه‌شده، اشتباه یا غیردقیق بودند، یا اینکه امکان استفاده از معادل‌های زیباتری هم وجود داشت. در مواردی که نتوانستم در منابع موجود فارسی (البته منابعی که تا زمان تحویل اثر به من‌ها دسترسی داشتم) معادلی برای فیلمی پیدا کنم، سعی کردم مناسب‌ترین و نزدیک‌ترین ترجمه را عرضه کنم. اما برای اطلاع خوانندگان، اصل عناوین تمامی فیلم‌ها در پانویس‌ها ذکر شده است. در ضمن تقریباً تمامی موارد تلاش کرده‌ام برای ترجمه نام اشخاص از تلفظی استفاده کنم که به زبان کشوری که شخص به آن تعلق دارد، نزدیک‌تر باشد؛ به همین جهت معادل لاتین اسامی مشهور – که خوانندگان معمولاً آشنایی بیشتری با آن‌ها دارند – در پانویس‌ها ذکر نشده است. اما معادل لاتین اسامی ناآشنا یا کمتر آشنا در پانویس‌ها آورده شده است.

محمد رضا سهرابی

مرداد ۱۳۹۷